

Pinksteren en de pinksterbeweging

(niet-gepubliceerde column Knack) mei 2016

Pinksteren lijkt één van de kleinere christelijke feesten in onze cultuur – je krijgt helaas slechts één dagje vrij – maar is qua betekenis niet te onderschatten. Het is het feest waarop alle christelijke kerken de uitstorting van de Heilige Geest vieren, zoals beschreven in het boek 'Handelingen van de apostelen' (hoofdstuk 2). Voor de historische oorsprong van dit feest, de joodse achtergrond ervan en de vele betekenislagen wil ik graag verwijzen naar een eerdere column: 'Pinksteren, het feest van enthousiasme, inspiratie en geestelijke harttransplantatie' (<http://www.knack.be/opinie/columns/ignace-demaerel/pinksteren-het-feest-van-enthousiasme-inspiratie-en-geestelijke-harttransplantatie/opinie-4000306619662.htm>).

Hoe weinig bekend de inhoud van Pinksteren ook is, een goed begrip van wat (of wie) de Heilige Geest is, is uitermate relevant voor de toekomst van de Kerk in Europa. Dat in het 'oude Europa' de Kerk in verval is, leegstroomt en aan invloed verliest, zien we al decennia. En niet alleen de neergaande cijfers (de kwantiteit) moeten de kerk zorgen baren, maar nog meer de inhoudelijke verarming, het groot gebrek aan kennis, het 'spirituele analfabetisme'. De West-Europese christenen zijn vaak als mensen die op een rijkgevulde schatkist zitten, maar het niet beseffen en niet eens de moeite doen om het deksel op te heffen en erin te kijken.

Nu bestaat er toevallig één christelijke stroming die 'Pinksteren' tot haar sterkste kenmerk gemaakt heeft, de pinksterbeweging. In België is deze behoorlijk onbekend, en dat heeft zo zijn redenen: ze is hier niet zo groot, en hoort thuis in de – ook weinig bekende – familie van de evangelische christenen (die dan weer onder de bredere protestantse paraplu vallen). Ze is bovendien ook echt een beweging, en dus niet in één hokje te vangen: er is geen centraal gezag of instituut. Je kan ze zelfs niet beperken tot één kerk, want er zijn vele 'charismatische bewegingen' in katholieke en protestantse kerken. Kardinaal Suenens was bijv. de grote voortrekker en promotor van de katholieke charismatische vernieuwing in België, die van de meest levende geloofsgroepen in ons land overkoepelt. De pinksterbeweging is dus heel divers, bestaat uit verschillende denominaties en netwerken, en er kunnen, bij wijze van spreken, elke dag nieuwe als paddenstoelen uit de grond opschieten. Zeker de (sterk groeiende) allochtone pinksterkerken in ons land hebben weer hun eigen netwerken, kenmerken en aparte stijl. Niemand heeft een volledige lijst, en ook veel kerken die zich niet 'pinkster' noemen, hebben toch pinksterkenmerken... De pinksterbeweging werd in de afgelopen decennia vaak door buitenstaanders weinig begrepen en in de media gemakshalve in het hoekje van de 'sekten' geduwd: niet dat er niet af en toe ontsporingen en excessen zijn, maar alleen déze in de media noemen en uitvergrooten is geen eerlijke journalistiek. Alle fouten die door mensen gemaakt kunnen worden, vind je terug in de kerken, en dus ook in de pinksterbeweging: ze kent zeker en vast haar vele zwakheden, eenzijdigheden en kinderziekten.

Maar wereldwijd gezien is de pinksterbeweging een absoluut merkwaardige beweging: ze is ontstaan rond 1906 (Azusa Street, Los Angeles), en groeide op 100 jaar tot ongeveer 630 miljoen aanhangers (± 30% van de christenheid;

cijfers van Allan Anderson, Wheaton Theology Conference). Prof. Walter Hollenweger, die wereldwijd erkend wordt als dé kenner van de pinksterbeweging, stelt bijv. dat het vreemd is dat godsdienstsociologen deze nooit ernstig onderzocht hebben, terwijl ze de snelst groeiende kerkelijke beweging van de laatste eeuw is, nog sterker: de snelst groeiende beweging ooit. De pinksterbeweging gedraagt zich namelijk níet zoals sociologisch van haar verwacht zou kunnen worden, en in Derde Wereldlanden is de groei soms extravagant.

In vele opzichten is het een beweging die tégen de stroom oproeit. Ze gaat in (1) tegen de tendens van secularisatie die God tot de privésfeer wil terugdringen: 'Nee', zeggen pinkstergelovigen, 'God hoort in alle levensgebieden, in de kerk en thuis, in de living en de keuken, de badkamer en de slaapkamer, maar evengoed op het werk en op vakantie, in de politiek en de economie'. Het is toch onaanvaardbaar dat iemand vroom bidt in zijn huiskamer, en zich daarna in zijn job als een goddeloze gedraagt? Zoals je thuis bent, moet je overal zijn: een man of vrouw uit één stuk. Ze respecteren de scheiding van kerk en staat, maar niet die tussen geloof en alle andere levensgebieden.

Ze gaat in (2) tegen het rationalisme van de Verlichting: geloven heeft met alle aspecten van je leven te maken. Het is niet alleen een aantal geloofsdogma's uit je hoofd kunnen aframmelen of een cerebrale overtuiging dat er ergens heel ver weg een God moet bestaan: ook je emoties en je wil, passies en ambities, geest en lijf zijn erin betrokken. Daarom kan het er in een pinksterdienst soms erg emotioneel aan toe gaan, met luide, heftige gebeden, met tranen en vreugdegeroep, opheffen van handen en dansen... maar dat moet kunnen: het moet niet uit de hand lopen, maar alle emoties verdringen maakt de kerk tot een emotie-arme plaats. Geloven heeft niet te maken met een droge doctrine, maar met passie en enthousiasme, je géven aan het hoogst mogelijke doel. De pinksterbeweging gelooft ook voor de volle 100% in de bovennatuurlijke wereld en wonderen: Jezus deed wonderen aan de lopende band, en beloofde dat zijn volgelingen hetzelfde zouden doen! Ze bidden voor zieken, profeteren, geloven in dromen en visioenen, spreken in 'andere talen': de bovennatuurlijke gaven van de Heilige Geest waarover de apostel Paulus spreekt (oftewel de 'charismata', 1 Korinthe 12: 4-11, vanwaar ook het woord 'charismatisch' komt).

De pinksterbeweging gaat tenslotte in (3) tegen het 'horizontalisme' in de moderne kerken: het evangelie wordt niet gereduceerd en versmald tot de sociale dimensie alleen. De verticale dimensie komt éérst: gebed, aanbidding en bijbelstudie zijn de cruciale geloofsbronnen. Wie God éérst liefheeft, zal zijn naaste daarna des te meer liefhebben: een goede pinkstergelovige kan niet anders dan naar zijn medemens omzien en zijn geloof handen en voeten geven in allerlei sociaal engagement.

De nadruk ligt alleszins op een lévend geloof, enthousiasme en vreugde. Pinkstermensen hebben een allergie aan routine, holle tradities of 'geloven op automatische piloot'. Het is een beweging die vanaf de basis werkt en een soort aversie heeft tegen logge instituten en hiërarchie: elk lid krijgt maximale ruimte om zich actief in te zetten. 'Passieve leden' of 'papieren leden' bestaan niet. Het engagement dat gevraagd wordt, is hoog: er is geen plaats voor half-geloof: het is alles of niets. Het geloof mag offers kosten: Jezus vraagt van zijn volgelingen om alles achter te laten om hem te volgen. Ze sluiten zich niet op in hun kerken, maar gaan op straat (of elders) evangeliseren, want je geloof kan je niet voor

jezelf houden. Ze gebruiken hierbij alle moderne middelen en mediakanalen zoals internet, en ook hun muziekstijl is helemaal mee met de tijd.

'Radicaal geloof' wordt vandaag direct in de hoek van 'fanatiek en gevaarlijk' geduwd, zoals de radicale islam of andere extremisten. Maar er is een hemelsbreed verschil tussen beide. Het is wel degelijk mogelijk om radicaal-voor-God te zijn en tegelijk radicaal-geweldloos, radicaal in de liefde. De Heilige Geest is precies het beste antigif tegen religieus fanatisme, bekrompenheid en ritualisme (zie hierover mijn vroegere column

(<http://www.knack.be/nieuws/belgie/pinksteren-het-beste-antigif-tegen-religieus-fanatisme-bekrompenheid-en-ritualisme/article-opinion-573097.html>).

Dit alles wil niet zeggen dat alle pinksterchristenen supermensen zijn, verre van: in de realiteit van alledag zijn ze ook van vlees en bloed. En, om het nog eens duidelijk te maken: geen enkele kerk of beweging heeft een monopolie op de Heilige Geest, die zoals de wind waait waarheen Hij wil.

Tot slot nog enkele interessante cijfers: de (qua ledenaantal) grootste kerk ter wereld - de grootste die ooit in de geschiedenis heeft bestaan - is een pinksterkerk, en dat op een plaats waar je het helemaal niet zou verwachten: Seoul, Zuid-Korea (800.000 leden, in 1958 gestart met 5 mensen)! Maar ook in Nigeria val je achterover van de aantallen: het 'Redemption Camp' van de 'Redeemed Christian Church of God' even buiten Lagos, is een overdekte constructie met daarin meer dan 1 miljoen zitplaatsen, die allemaal vol zitten: omdat het al te klein is, is men bezig dit uit te breiden naar 3 miljoen (3 km²). In Brazilië (met 70 miljoen aanhangers) en andere Zuid-Amerikaanse landen is de groei ook niet bij te houden. En Azië doet het ook niet slecht: China (100 miljoen) en India (60 miljoen)... Alleen Europa blijft zwaar achter, hoewel... in verschillende Europese grote steden zijn er pinksterkerken van rond de 10.000 gelovigen (Londen, Parijs, Boedapest, Kiev...). De grootste pinksterkerk in België is een Congolese kerk in (jawel!) Molenbeek, met 2200 aanwezigen elke zondag. In gans België heb je ongeveer 800 kerken waarvan 350 in Brussel, 250 in Vlaanderen en 200 in Wallonië. Wie waren die 'profeten' (of sociologen) alweer die het nakende einde van de kerk voorspelden?

Ignace Demaerel